

Kultur og klasse

Fra og med dette nummer skifter tidsskriftet *poetik* navn til *Kultur og klasse*. Med dette navneskifte ønsker vi udadtil at markere et brud med nogle tendenser, som tidsskriftet oprindeligt har stået for - og som det senere af mange stadig (men i stadig højere grad med urette) er blevet identificeret med. Vi ønsker med andre ord at bringe tidsskriftets navn i overensstemmelse med dets indhold. Det første nummer af *poetik* udkom i september 1967. Tidsskriftets erklærede mål var en *videnskabeliggørelse* af litteraturforskningen. Herved forstod den daværende redaktion en konstituering af det specifikt litterære som videnskabeligt objekt. Navnet *poetik* var en angivelse af dette mål og denne videnskabsopfattelse:

»Tidsskriftets navn er valgt med tanke på Aristoteles, og på »poetics« - anvendt af den nyere angelsaksiske litteraturvidenskab, og »poétika« - anvendt af de russiske formalister.« (*poetik*, 1. årg., nr. 1, s. 4)

I en fremtrædende artikel i første nummer præciseredes tidsskriftets målsætning yderligere:

»Litteraturforskningen er altså i øjeblikket ved at vende ryggen til både litteraturformidlingen og litteraturens publikum naturligvis med det mål i den sidste ende at tjene almenheden, men på sine egne betingelser. Det kan beklages, at dette sker, men det er svært at se, hvorledes det skal kunne undgås, hvis drømmen om videnskabelighed ikke opgives«. (sammesteds, s. 15-16).

Som endnu en understregning af dette sammenbidte, eksklusive videnskabsideal havde *poetik* i de første tre årgange undertitlen: »Tidsskrift for æstetik og litteraturvidenskab«.

Det var kun de første to årgange, der egentlig fulgte denne målsætning. Her skete en formidling og til en vis grad en selvstændig bearbejdning af den internationalt mest avancerede formalistisk orienterede litteraturteori og analyseteknik. Her søgte man på forskellige måder at bringe litteraturvidenskaben »på niveau« med det videnskabelige forbillede: den strukturelle sprogvidenskab. Og her viste den bevidste, elitære anti-pædagogik sig bl.a. i en vidtdreven (og i reglen lidet frugtbar) brug af matematiske og logiske formaliseringer, komplicerede grafiske notationssystemer (f.eks. hentet fra datateknik) og mange uoversatte fremmedsproglige citater. 3. og 4. årgang (1970-71) var en brydningstid for *poetik*. Mindst

4 indholdsmæssige linjer kan udskilles. For det første den der - med Per Aage Brandt som hovedrepræsentant - fungerede som en dansk aflægger af den franske Tel Quel-gruppens avantgardistiske, formal-ekstremistiske skrifttænkning. For det andet den indgående beskæftigelse - bredt repræsenteret i redaktionen - med tematisk analyse og med narratologi. For det tredje mere marxistisk orienterede litteraturanalyser, men af en abstrakt ideologikritisk observans. Denne linje kom mest udpræget til udtryk i *Tekstanalyser - ideologikritiske tekster*, 4. årgang, nr. 2-3, 1971, der er et hovedværk i den danske marxistiske litteraturkritik i dens ideologikritiske fase. For det fjerde en mindre gruppe af historisk orienterede marxistiske litteraturanalyser. Både den tredje og den fjerde gruppe har indarbejdet synsvinkler fra tematisk analyse.

I 4. årgang fik tidsskriftet en ny undertitel - *Litteraturvidenskab - semiotik - marxisme* - der meget godt angav tendensbrydningen. Siden 5. årgang har der ikke været undertitler til navnet.

Redaktionens sammensætning skiftede flere gange i løbet af 3. og 4. årgang. Med udløbet af 4. årgang gik Per Aage Brandt ud af redaktionen som følge af dybtgående uenighed med den linje, som de øvrige redaktionsmedlemmer ønskede at gennemføre. Af den oprindelige redaktion var (og er) nu kun Peter Madsen tilbage.

Fra 5. årgang (1972-73) har en nogenlunde sammenhængende hovedlinje - bortset fra enkelte »efterslæb« - været helt dominerende. Denne linje består imidlertid af forskellige komponenter, og det er absolut muligt at se en udvikling i den vægt, der lægges på tidsskriftets forskellige indholdsområder.

Et første område er den marxistiske, historisk funderede litteraturanalyse, der især præger nummer 17, 21, 22, 24, og 27 (tidsskriftets fortløbende nummerering starter med 5. årgang). *Poetik* må siges at være én af de faktorer, der har medvirket til, at netop dette område - en egentlig marxistisk tekstanalyse - har været under betydelig udvikling her i landet.

Et andet område er den teoretiske fundering og videreudvikling af en marxistisk litteratur- og bevidsthedssociologi, der bl.a. finder sted i nummer 18, 19, 21, 24 og 28. Her kan det ses, hvorledes den tidligere temmelig ensidige binding til fransk teoriudvikling opløses og giver plads for væsentlige og frugtbare impulser fra tysk marxisme. Samtidig har tidsskriftet dog undgået den absolutering af den tyske marxisme i dens kapitallogiske variant, som en tid prægede store dele af den danske universitetstilknyttede venstrefløj.

Det tredje område, der har fået en stadig større vægt, er analysen og kritikken af borgerlige og socialistiske kulturopfattelser og

kulturel praksis. Denne direkte forholden sig til og indgåen i klassekampens kulturelle fronter kommer tydeligst til udtryk i nummer 20, 23 og 25 - og følges op i nærværende nummer. Sidstnævnte område angiver den mest fundamentale vægtforskydning i tidsskriftets linje. Den aktive og bevidste indgåen i den kulturelle klassekamp sætter de to andre områder - den marxistiske bevidsthedssociologiske teoretiske og analytiske aktiviteter - ind i et egentligt socialistisk perspektiv, der peger ud over fikseringen til den universitære undervisnings- og forskningssituation.

Et sådant perspektiv forudsætter også en omvæltning i forhold til den pædagogiske holdning, der kom til udtryk ved *poetiks* start. Fra og med 5. årgang er alle fremmedsproglige citater (svensk og norsk naturligvis undtaget) blevet oversat. Og redaktionen har søgt at fremme en mere tilgængelig sprogbrug i tidsskriftet. Der er også lagt mere vægt på kortere tekster (bl.a. anmeldelser) og andre teksttyper end den traditionelle akademiske artikel. Denne pædagogiske bestræbelse har ikke været lige synlig i alle bidrag til tidsskriftet - og i sin helhed er det naturligvis stadig langt fra tilgængeligt for enhver forudsætningsløs læser. Men de sproglige vanskeligheder, der endnu er ved tilegnelsen af tidsskriftet i dets senere fase, er dog i højere grad objektive, nødvendiggjort af virkelige problemers indviklethed, end vanskelighederne ved at forstå den mandarin-jargon, der prægede mange (omend ikke alle) artikler i de første årgange.

Når *poetik* fra og med dette nummer skifter navn til *Kultur og klasse* er det - som indledningsvis antydnet - for at markere et brud udadtil, for at bringe navnet i overensstemmelse med indholdet og for at profilere og præcisere dette indhold yderligere.

Det er besværligt at skifte navn. Det vanskeliggør henvisninger til forskellige numre af tidsskriftet på tværs af navneskiftet. Og det kan meget vel tænkes at give et vist tab af gamle abonnenter - hvad enten det nu er af forvirring eller fordi navneskiftet bliver den ideologiske dråbe der får uenighedens bæger til at flyde over. Disse ulemper opvejes imidlertid ved den fordel det er ved navneskiftet at kappe forbindelsen til de associationer, som siden de første årgange har klæbet ved navnet *poetik*: strukturalistisk, uforståeligt, højrovet, akademisk o. lign. Rester af disse associationer findes endnu, delvis som en hæmning hos mulige brugere, delvis søgt holdt i live af ideologiske modstandere. Med navnet *Kultur og klasse* angives det klart, hvor tidsskriftet står - og det vil da blive sværere at føre ideologisk kamp mod det på grundlag af noget det ikke står for.

Tidsskriftet *Kultur og klasse* redigeres ud fra et marxistisk grundsynspunkt, og det stræber efter at være tilgængeligt for alle alvorligt interesserede. Det er organ for marxistisk bevidsthedssociologi i bred forstand og for bearbejdelse af alle typer erfaringer fra den aktuelle og - i høj grad også den - historiske kulturkamp. I sammenhæng med analyse og kritik af aktuell socialistisk kulturpraksis ønsker tidsskriftet således også at fungere vejledende i forhold til en socialistisk kulturformidling på alle relevante samfundsområder. Tidsskriftet skal i sig selv kunne bruges i sammenhænge, der ligger uden for den universitære sfære, og det skal samtidig medvirke til at fremme udviklingen af socialistiske intellektuelle, der dner til andet og mere end undervisning og forskning inden for uddannelsessystemets videregående trin.

Understregningen af forpligtelserne på den aktuelle kulturkamp er en kraftig profilering af den linje, der vil komme til at præge *Kultur og klasse*, i forhold til udviklingstendenserne i *poetiks* senere årgange. Det væsentligste brud med det *poetik* oprindeligt stod for er dog allerede sket tidligere; nu drejer det sig om at tage konsekvenserne. Kontinuiteten på tværs af navneskiftet med de sidste årgange af *poetik* vil også vise sig deri, at *Kultur og klasse* fortsat vil være et *videnskabeligt* tidsskrift, hvis hovedstyrke ligger i de dybtgående analyser og den teoretiske videreudvikling - og som derfor må forbeholde sig ret til at optage videnskabelige artikler af en hvilken som helst *nødvendig* kompleksitetsgrad.

Emnet for dette første nummer af *Kultur og klasse* er af almen interesse for den internationale socialistiske bevægelse, og den har da også udløst en international diskussion. Oppositionen i Sovjetunionen, især dens mere højreorienterede repræsentanter som Solsjenitsyn og Sacharov, er af massemedierne overalt i de vestlige lande blevet udnyttet enestående effektivt til at mystificere forholdene i Sovjet - og føre ideologisk kamp mod socialismen i almindelighed. På den anden side har mange repræsentanter for vestlige kommunistpartier fundet anledning i dette til aggressivt at forsvare det sovjetiske systems fortsatte undertrykkelse af arbejderklassen og de socialistiske intellektuelle.

Heroverfor er det en påtrængende opgave for den socialistiske venstrefløj at uddybe analysen af det sovjetiske samfund - og i forbindelse hermed at præcisere deres eget socialistiske standpunkt. Som en udfordring for udviklingen af en socialistisk kulturpolitik er Solsjenitsyn-sagen særdeles velegnet, da den rejser fundamentale (kultur)politiske problemer, som den socialistiske venstrefløj næsten har haft en tradition for at fortrænge: socialisme og

ytringsfrihed, hvordan en proletarisk offentlighed forholder sig til andre klassers mulighed for offentlig debat og erfaringsformidling, de intellektuelle mellemlags stilling efter en socialistisk omvæltning m.v.

Red.

